

Arbete och Hälsa 2004:11

Arbetsmiljö och arbetsmiljöarbete i mindre tillverkningsföretag i Dalarna

En genomgång av förutsättningar för ett systematiskt arbetsmiljöarbete på mindre arbetsplatser

Kristina Gunnarsson, Ing-Marie Andersson och Gunnar Rosén

Krav på arbetsgivare att organisera ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) har funnits infört i arbetsmiljölagstiftningen sedan 1991. Trots detta har ett sådant organiserat arbetssätt med arbetsmiljöfrågor införts på alltför få arbetsplatser. När Arbetslivsinstitutet år 2000 inledde en samverkan med Dalarnas län med syftet att bedriva forskarstött utveckling inom mindre tillverkningsföretag stod det tidigt klart att insatser för att stärka arbetsmiljöarbetet var angelägna. Utgångspunkten var inte i första hand att minska arbetsrelaterad sjukdom utan konstaterade svårigheter att nyrekrytera arbetskraft. Arbetsmiljön var en viktig faktor som orsak till minskat intresse bland ungdomar att arbeta inom tillverkningsindustrin.

För att ge en grund för behovet av olika insatser inom länet vad avser arbetsmiljöutveckling på mindre tillverkningsföretag genomfördes därför undersökningar på 27 företag inom olika branscher. Undersökningarna avsåg dels aktuell arbetsmiljö, hur arbetsmiljöarbetet var organiserat, i vad mån SAM var organiserat, vilka utbildningar i ämnet personal och ansvariga gått samt hur företagshälsovård nyttjades. Denna del av undersökningen utfördes genom intervjuer, observationer och i begränsad omfattning mätningar på varje företag. Dessutom kartlades tillgängliga företagshälsovårdsresurser inom länet samt dess behov av kompetensutveckling. Denna undersökning utfördes genom enkäter.

Resultaten visar på att 18 av de 27 företagen inte alls infört SAM. Fem företag hade kommit relativt långt på väg men inget kunde sägas ha ett helt fungerande SAM. I första hand var det skyddsombuden som hade arbetsmiljöutbildning, om någon hade det. Endast 17 av företagen hade något avtal med företagshälsovård. I flertalet fall avsåg det regelbundna läkarundersökningar och endast i mycket liten utsträckning ett förebyggande företagshälsovårdsarbete på företagen. De största arbetsmiljöriskerna på företagen var enligt WEST-metoden risk för olycksfall, buller och fysisk arbetsbelastning.

Kartläggningen av företagshälsovårdens resurser visade bland annat på ett relativt betydande behov av nyrekrytering eftersom pensionsavgångarna under närmaste år blir betydande. Detta, i kombination med att arbetslivets verkliga behov av företagshälsovård bör öka om arbetsmiljöarbetet utvecklas, talar för ett kraftigt ökat resursbehov. Företagshälsovården uttryckte också olika behov av egen kompetensutveckling.

Med utgångspunkt från resultaten har ett antal olika utvecklings- och utbildningsprojekt initierats.